

ДО
НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
ОТ 43-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ОТКРИТО ПИСМО

на Асоциация „Прозрачност без граници“ по повод промените в
Изборния кодекс

ИЗБОРНИЯТ ЗАКОН ТРЯБВА ДА ГАРАНТИРА ПРАВАТА НА ИЗБИРАТЕЛИТЕ И ПРОВЕЖДАНЕТО НА ИЗБОРИ ПО ВОДЕЩИТЕ ДЕМОКРАТИЧНИ СТАНДАРТИ

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

През изминалата седмица парламентът прие промени в изборното законодателство, които не решават, а създават нови проблеми в изборния процес. Вместо да превърне в норма предложения, които се основават на широко обществено и експертно съгласие, 43-то Народно събрание приема промени в Изборния кодекс, които представляват сериозно отстъпление от утвърдените демократични стандарти в изборния процес, отнемат избирателни права на българските граждани, нарушават основни норми от Конституцията на Република България и подкопават крехкото доверие в политическите партии и в институциите на представителната демокрация.

Начинът, по който се приемат измененията в Изборния кодекс показва, че *липсва цялостен подход за решаване на изборните проблеми и че тяснопартийните сметки доминират над обществените интереси*. Работи се на парче, приемат се нелогични и взаимно изключващи се правила, всяка новоприета разпоредба е резултат от „консенсус“ на променящи се коалиции и групи по интереси. Не се възприемат основателните аргументи на експерти и на граждански организации, които имат опит и експертиза при наблюдението на изборния процес.

Абсолютно неприемлив е начинът, по който се приема задължителното гласуване – с изключване от избирателните списъци, с възможности за материални „стимули“ въз основа на решения на изпълнителната власт, с опасност от изкуствено вдигане на избирателната бариера. Компромисното решение за въвеждане и на стимули, и на санкции не представлява израз на постигнат компромис между коалиционните партньори, а е израз на безпринципност и непоследователност при вземането на важни политически решения. Българските избиратели не трябва да получават материални облаги от един политически орган, какъвто е Министерският съвет, защото това създава предпоставки за влияние върху техния политически избор. Отчитането на белите бюлетини „не подкрепям никого“ като действителни създава опасност от изкуствено вдигане на избирателната бариера. Въпреки че на пръв поглед това решение е техническо, то крие сериозен потенциал за изкуствено прекрояване на партийната система и води до ерозиране на основни принципи, върху който се крепи демокрацията – многопартийната система и политическият плурализъм.

Нелогично и противоречиво е решението, при което се въвежда задължително гласуване без да е осигурена възможност за дистанционно гласуване по електронен път. Предвидената санкция за негласували избиратели – изключване от избирателния списък, съчетана с липсата на електронно гласуване и с ограничаването на избирателните секции в дипломатическите представителства, е безпринципна и ще доведе до автоматично изключване от избирателния процес на 2 милиона български граждани, живеещи в чужбина. Последниците от това решение ще бъдат пагубни за политическия живот и демокрацията в страната ни: вместо да намали тежестта на купения вот, санкцията ще доведе до изключване на повече избиратели от изборния процес и до още по-сериозни

деформации. Тя ще доведе до отхвърляне на български граждани от политическия живот, като в дългосрочен аспект негативните последици ще бъдат понесени от цялото общество и преди всичко – от най-уязвимите хора, които са обект на натиск в изборния процес. Нашата страна има нужда от гласа на всеки българин, който подкрепя модерното демократично развитие на България и който не е съгласен политическият ни живот да бъде вкарван в блатото на безперспективността, мизерията, политическата партизанщина и корупцията.

Необоснована и неразбираема е непрекъснатата промяна в позициите на водещи политически партии относно сроковете за въвеждане на електронно гласуване по интернет, за създаването на район „чужбина” и за провеждането на референдуми. Тя показва, че ключови решения се вземат по конюнктурни съображения и въз основа на тяснопартийни сметки. Подобен подход отблъсква гласоподавателите, които са повярвали на обещанията, че ще могат да участват безпрепятствено във вземането на важни решения за управлението на страната. Скоростното въвеждане на електронно гласуване, без съответната техническа осигуреност, ще компрометира окончателно идеята за този начин на гласуване. Създаването на район „чужбина” бе отхвърлено в името на парламентарния консенсус. Неясните съображения за отхвърлянето му, обаче, ще имат ясни последици за избирателите – българите в чужбина отново няма да имат равни изборителни права с българите в страната, а тези в страната отново ще останат с впечатлението, че изборът в техния изборителен район се подменя.

Забраната за публикуване на резултати от социологически изследвания в предизборната кампания е драстично нарушение на основни демократични принципи – правото на свободно изразяване на мнение и правото на достъп до информация. Тя представлява *пряко нарушение на Конституцията на Република България*, чийто чл. 41 определя, че „*Всеки има право да търси, получава и разпространява информация*”. Забраната не може да ограничи разпространението на недостоверни социологически данни, но със сигурност ще възпрепятства легалното разпространение на достоверни данни от социологически агенции, които се придържат към професионалните и етичните стандарти. Въпреки че се предлага с мотива да предпази избирателите от заблуждаваща информация, на практика тя ще ограничи правото им на информиран избор и ще създаде предпоставки за тяхното манипулиране от неназовани източници. Тази забрана нарежда страната в сивата зона на държави без демокрация и свобода на словото, като връща спомена за недалечните времена, когато даването на гласност на различното мнение беше невъзможно.

Недопустима е и промяната, която възпрепятства регистрирането на местни коалиции за участие в местните избори. Тя се разминава с конституционно закрепения принцип на свободно сдружаване на гражданите, определен в чл. 44 от Конституцията. Наред с това, промяната ограничава гражданите в избора им на нови политически алтернативи, които изразяват техните интереси в местното самоуправление.

Призоваваме политическите партии в Народното събрание да се вслушат в гласа на своите избиратели, на гражданските организации и на експертната общност, като приемат правила, които дават разумен и адекватен отговор на проблемите в изборния процес и съответстват на обществения интерес. Опитът от последното десетилетие показва, че всички промени в изборното законодателство, мотивирани от тяснопартийни интереси и политически сметки, се връщат като бумеранг срещу техните инициатори, а в дългосрочен план негативният ефект се пренася върху цялата партийна система и върху институциите на представителната демокрация.

В случай че парламентът не възприеме аргументите срещу недалновидните промени в закона, ще призовем Президента на Републиката да наложи вето на спорните промени, като при необходимост сезира Конституционния съд. Ще бъдем последователни в отстояването на гражданските права, като призовем и Омбудсмана на Република България да сезира Конституционния съд.

Считаме, че българското общество има нужда от законодателство, което създава стабилна основа за широко гражданско участие в политиката и за утвърждаване на разбирането, че гласът на гражданите има значение. Изборният закон трябва да гарантира правата на избирателите и провеждането на избори по водещите демократични стандарти, а не да обслужва тяснопартийни интереси.

София, 25 април 2016 година

АСОЦИАЦИЯ „ПРОЗРАЧНОСТ БЕЗ ГРАНИЦИ”
TRANSPARENCY INTERNATIONAL - BULGARIA